

บทที่ 4

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "โวหารภาพพจน์ในนิราศสุนทรภู่" สรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนิราศทั้ง 9 เรื่องของสุนทรภู่ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้อ่าน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ (Figure of Speech) ที่ปรากฏในนิราศทั้ง 9 เรื่องของสุนทรภู่ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้อ่าน ตามประเด็นที่กำหนดทั้ง 11 ประเด็น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โวหารภาพพจน์แบบอุปมา (Simile) ใช้มากที่สุด ปรากฏในนิราศทั้ง 9 เรื่อง กวีนำธรรมชาติของสัตว์มาเปรียบเทียบมากที่สุด เช่น นก ลิง ชะนี แมลงภู่ หิ่งห้อย รองลงมาเป็น ต้นไม้ ดอกไม้ พืช ส่วนมากนำมาสื่ออารมณ์ สะท้อนใจ อารมณ์รัก ว่าเหว โศกเศร้า โหยหา อาลัย ความนอยใจในสภาพทุกข์ยากลำบากชาติที่ห่างไกลจนแสดงศิลปะซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาติ เช่น อาหาร เครื่องหอม เครื่องดนตรี อาวุธ รองลงมาคือ ใหลข้อคิด ปรัชญา ชมความงามของธรรมชาติ แต่ไม่ปรากฏมากนัก
2. โวหารภาพพจน์แบบเล่นคำ (Puns on Word) ใช้มากรองลงมาเว้นรำพันพิลาปเท่านั้นที่ไม่ปรากฏโวหารแบบนี้ กวีนำชื่อสถานที่เดินทางผ่านมาเล่นคำมากที่สุด เช่น บางฝั่ง บางซ່อน บางพลัด ตลาคแก้ว รองลงมาเป็นชื่อต้นไม้ เช่น ต้นโศก ต้นระกำ ต้นรัก โวหารภาพพจน์แบบนี้ก็วิมึงสื่ออารมณ์ สะท้อนใจที่เกิดจากความรัก ทุกข์จากการพลัดพราก ความคิดถึง อาลัย

โศกเศร้า ชื่นชม และด้านวัฒนธรรมในเรื่องเครื่องใช้ของผู้หญิง รองลงมา
โทษคิด แต่ปรากฏน้อยมาก

3. โวหารภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ (Metaphor) ปรากฏในนิราศ 7 เรื่อง
เว้น นิราศเมืองเพชร นิราศอิเหนา โวหารภาพพจน์แบบนี้ก็เปรียบเทียบกับ
คำว่า "เป็น" กับ "เท่า" ใช้คำว่า "เป็น" มากกว่า "เท่า" คำว่า "เป็น"
เปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมายว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เช่น หลงคาใหญ่
พื้นเล็กเป็นโลงผี ทั้งบ้านทั้งวังวัดเป็นศัตรู คำว่า "เท่า" ส่วนมากใช้เปรียบ
เทียบเพื่อสื่อความหมายของขนาดสิ่งนั้น ๆ ให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกยอมรับและ
คล้อยตามไปด้วย เช่น ฟุ้งนกแรงรอนตัวเท่าด้วคำ ขอเห็นรักสักเท่าชกกระฝักผม
กวีนำสถานที่ที่ผ่านมา เช่น บางบัว วังหลวง เท้าเรือน และนำสิ่งที่ป็นนามธรรม
เช่น ความทุกข์ ผลบุญ ความรัก มากลาวเปรียบเทียบเป็นส่วนใหญ่ มุ่งสื่อความ
หมายทั้งที่เป็นจริงและอารมณ์สะเทือนใจที่เป็นเรื่องของความรัก และสภาพความ
เป็นอยู่ที่ลำบากเพราะไรที่พึ่งของท่าน ตลอดจนวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของคน

4. โวหารภาพพจน์แบบอุทาหรณ์ (Analogy) ปรากฏในนิราศ 7 เรื่อง
เว้นนิราศอิเหนา รำพันพิลาป ลักษณะที่ใช้ในนิราศแต่ละเรื่องมากกว่า
โวหารภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ กวีนำธรรมชาติของสัตว์เป็นอุทาหรณ์แก่ผู้อ่านมาก
ที่สุด เช่น ธรรมชาติของแมงดาทะเล ธรรมชาติของลิง ธรรมชาติของนกยาง
นอกจากนั้นเป็นสถานที่ที่เดินทางผ่าน รองลงมาเป็นพวกต้นไม้ ดอกไม้ และพืช
ต่าง ๆ ลักษณะการใช้เพื่อสื่อข้อคิด ปรัชญา มากกว่าอารมณ์สะเทือนใจ โดย
แสดงวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตบางแต่น้อยมาก โดยเฉพาะในนิราศภูเขาทอง
ใช้โวหารภาพพจน์แบบนี้สื่อข้อคิด ปรัชญา เพียงอย่างเดียว

5. โวหารภาพพจน์แบบสัทพจน์ (Onomatopoeia) ปรากฏในนิราศ
7 เรื่อง เว้น นิราศเมืองแกลง และนิราศพระประธม กวีนำเอาเสียง
จากธรรมชาติ เช่น เสียงคลื่น ลม เสียงสัตว์ เสียงดนตรี มาเปรียบเทียบเพื่อ
สร้างภาพนึกซึ่งเป็นผลให้เกิดความรู้สึกแก่ผู้อ่านเหมือนร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้น
ด้วย ให้ความรู้สึกสมจริง จูงใจให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม ทั้งแสดงถึง
วัฒนธรรมด้านศิลปะ เช่น เสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีไทยหลายประเภท

6. โวหารภาพพจน์แบบอติพจน์ (Hyperbole) ปรากฏในนิราศ 7 เรื่อง
 เว้น นิราศเมืองเพชร และนิราศอิเหนา กวีนำลักษณะที่เป็นนามธรรม
 เช่น ความรัก ทุกข์รัก ทรวงร้อน และชื่อสถานที่ที่ผ่าน เช่น บางหลวง ศรีอยุธยา
 บางพรหม มาเปรียบเทียบเพื่อสื่ออารมณ์รักเป็นส่วนใหญ่ ให้เห็นถึงความรักที่มีค
 นาง ความเจ็บปวดจากความรัก จากความพลัดพราก ความรอนรนกระวนกระวาย
 ใจจากความคิดถึงนาง แสดงข้อคิดบางแต่น้อยมาก การใช้โวหารแบบนี้กล่าวเกิน
 จริงในเรื่อง "จำนวน" มากที่สุด เช่น จำนวนคน จำนวนวัตถุ นอกจากนั้นกล่าว
 ถึง "ขนาด" ความสูงของภูเขา ความใหญ่โตขององค์พระอาวูที่ก่อให้เกิดความ
 เจ็บปวด เช่น ง้าวหลาวแหลน ศรรักปักอก ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ฟ้าผา
 โวหารแบบนี้กวีใช้เพื่อมุ่งเราอารมณ์และความรู้สึกสะท้อนใจเป็นสำคัญ มีผลต่อ
 อารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านที่ยอมรับการเปรียบเทียบนั้นว่าสมจริง ชาบซึ่งไปกับ
 อารมณ์ความรู้สึกของกวีด้วย

7. โวหารภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน (Personification) ปรากฏ
 ในนิราศ 6 เรื่อง แต่ละเรื่องใช้โวหารภาพพจน์แบบนี้ไม่มากนัก ไม่ปรากฏ
 ใน นิราศเมืองแกลง นิราศภูเขาทอง ราพันพิลาป กวีนำปรากฏการณ์ธรรมชาติ
 มาเปรียบเทียบเป็นส่วนใหญ่ เช่น คลื่นลม ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ขึ้นลง กวีมุ่งสื่อ
 ความสะท้อนใจทั้งหมด อารมณ์รัก คิดถึง โหยหา น้อยใจ อาลัย การใช้โวหาร
 ภาพพจน์แบบนี้ให้ทั้งภาพนึกและความรู้สึกสมจริง ชาบซึ่งไปกับอารมณ์ความรู้สึก
 ของกวีด้วย

8. โวหารภาพพจน์แบบสาธกหรือเหาคความ (Allusion) ปรากฏใน
 นิราศเพียง 5 เรื่อง เว้น นิราศเมืองแกลง นิราศเมืองเพชร โคลงนิราศสุพรรณ
 และนิราศพระประธม กวีกล่าวเหาคความถึงตัวละครในวรรณคดีไทยมากที่สุด เช่น
 อุนรุท อิเหนา พระสุธน มโนห์รา พระอินทร์ นำมาเปรียบเทียบเพื่อสื่อความ
 สะท้อนใจเป็นส่วนใหญ่ อารมณ์รัก ความทุกข์โศกที่เกิดจากความไม่สมหวังใน
 ความรัก ความคิดถึงนาง และให้ข้อคิดปรัชญาเกี่ยวกับความรัก ความเป็นอนิจจัง
 บาง การกล่าวเหาคความถึงตัวละครในวรรณคดีหลายเรื่อง จะไม่มีผลต่อผู้อ่านเลย
 หากว่าผู้อ่านไม่เคยรู้เรื่องราวของวรรณคดีเหล่านั้นมาก่อน แต่จะก่อให้เกิดความ
 ชาบซึ่งแก่ผู้อ่านที่ชื่นชอบในเรื่องราวของวรรณคดีเหล่านั้น

9. โวหารภาพพจน์แบบคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ (Rhetoric Question) ปรากฏในนิราศเพียง 4 เรื่อง คือ นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง นิราศเมืองเพชร และนิราศอิเหนา กวีนำสภาพสถานที่ที่ไดพบเห็น เช่น ชากปรักหักพังของกรุงเก่าครั้งพม่าเข้ามาทำลาย บ่อพรานล้างเนื้อ มาเปรียบเทียบแบบคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพื่อสื่อความสะเทือนใจจากอารมณ์รักเป็นส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมด การใช้โวหารภาพพจน์แบบนี้มีผลกระทบต่ออารมณ์ของผู้่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะเทือนใจคล้อยตามอารมณ์ของกวีไปด้วย หวังช่วยให้ผู้อ่านเกิดความคิดต่อไป
10. โวหารภาพพจน์แบบบันไดความ (Climax) เป็นโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนิราศเพียง 2 เรื่อง คือ โคลงนิราศสุพรรณ และนิราศพระปฐม กวีนำสถานที่ที่ผ่านและสีขาวมากลาวเปรียบเทียบ และกวีนำปรากฏการณ์ธรรมชาติมากลาวเปรียบเทียบ ลักษณะการใช้มุ่งสื่อความสะเทือนใจจากอารมณ์รักทั้งหมดคือ แสดงความในใจถวิลหานาง การใช้โวหารภาพพจน์แบบนี้ก่อให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจแก่ผู้อ่านยิ่งขึ้น
11. โวหารภาพพจน์แบบความขัดแย้งคู่ขนาน (Paradox) เป็นโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในนิราศน้อย เท่ากับโวหารภาพพจน์แบบบันไดความ (Climax) ปรากฏในนิราศเพียง 2 เรื่อง คือ นิราศเมืองแกลง และนิราศภูเขาทอง ลักษณะการใช้กลวิธีแบบนี้ ในนิราศเมืองแกลงสื่อความรู้สึกแปลกแยกของตนเอง "ถึงคนอยู่ก็เคลื่อนก็เหมือนเปลี่ยน" ซึ่งมีผลกระทบต่ออารมณ์ผู้อ่านให้เกิดความสะเทือนใจไปด้วย ในนิราศภูเขาทอง กวีให้ข้อคิดเรื่องความเป็นอนิจจัง และกวีนำผลไม้มะเดื่อมาเปรียบเทียบให้ข้อคิดเกี่ยวกับลักษณะของคนพาล

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณคดีประเภทอื่น ๆ บ้าง เพื่อศึกษาว่าผู้แต่งใช้โวหารภาพพจน์แบบใดบ้าง ใช้ได้เหมาะสมดีแค่ไหนน้อยเพียงใด
2. ควรมีการเปรียบเทียบการใช้โวหารภาพพจน์ของกวีต่างสมัยกัน เพื่อนำมาศึกษาค้นคว้าในด้านแนวคิดและความสัมพันธ์กับสภาพการณ์ในสังคม
3. ควรมีการวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมปัจจุบัน ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อศึกษาว่าโวหารภาพพจน์ที่ใช้นั้นมีลักษณะอย่างไร สร้างภาพพจน์และความรู้สึกให้แก่ผู้อ่านได้ชัดเจนหรือไม่ อย่างไร
4. ควรมีการเปรียบเทียบการใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีมรดกกับวรรณกรรมปัจจุบัน เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลง ความแตกต่างในการใช้ภาษาที่เป็นโวหารภาพพจน์